

Lausunto Kymenlaakson hyvinvointialueen palvelurakennetta ja palveluverkkoa koskevasta palvelulautakunnan esityksestä

Virolahden kunnanhallitus antaa lausuntonaan seuraavat vastaukset Kymenlaakson hyvinvointialueen esittämiin kysymyksiin:

- **Kertokaa yleiset havainnot ja kommentit palvelurakenteen ja palveluverkon muutosesityksestä.**

Näkemyksemme mukaan toiminnalliset muutokset (ml. fyysisissä palveluissa) ovat väistämättömiä demografinen kehitys ja rahoitukselliset reunaehdot huomioiden. Alustava tiekartasto kohti seitsemän sote-keskuksen mallia (s. 24) on yleisellä tasolla oikean suuntainen. Sote-keskusten vähentämisen rinnalla vähintään yhtä tärkeää on saada asiakkaat, eli kuntalaiset, käyttämään korvaavia palveluita.

Tuottavuuden parantaminen tulee tehdä jaksotetusti ja hallitusti, eikä tuottavuuden parantamisen vaihtoehtoiskustannus saa olla palvelun täydellinen tavoittamattomuus. Olemme tyytyväisiä siihen, että muutosesityksen aikahorisonttia on ulotettu taloussuunnitelmakautta pidemmälle.

- **Esitettyjen toimenpiteiden mahdolliset vaikutukset edustamanne tahon toimintaan.**

Vaikutuksia on toistaiseksi haasteellista arvioida palvelulautakunnan lausuntopyyntömateriaalin pohjalta. Virolahden näkökulmasta on luonnollisesti keskeistä, että terveysasema säilyy Virojoella. Esityksessä jää kuitenkin vielä avoimeksi, millä tavoin terveysaseman palvelut ja toimintamalli mahdollisesti muuttuvat tulevaisuudessa.

- **Mitä hyötyjä tunnistatte esityksessä?**

Näkemyksemme mukaan esityksessä on pyritty melko monipuolisesti arvioimaan vaikutuksia, mikä on hyvä asia. Erityisesti henkilöstön keskittäminen parantaneet riskienhallintaa ja ehkäisee tiettyjen toimintojen halvaantumista. Henkilöstön keskittämisessä voidaan nähdä myös pidemmällä aikavälillä toiminnallista synergiahyötyä, mikä parantaa työn tuottavuutta ja palvelun laatua. Virolahden näkökulmasta hyötynä on tunnistettavissa henkilöstön keskittäminen kaakon alueella Virojoen terveysasemalle.

- **Mitä haittavaikutuksia tunnistatte muutosesityksen osalta ja miten haittavaikutuksia voidaan pienentää?**

Koska fyysinen palveluverkko supistuu ja fyysisen palvelun saavutettavuus monella hyvinvointialueen asukkaalla ainakin matkallisesti heikkenee, tulee kiinnittää huomiota korvaavien palveluiden laatuun ja saavutettavuuteen. Toivomme hyvinvointialueen pyrkivän tekemään huolellisen vaikutusarvion toimintojen siirroista ja vaikuttamaan myös keskeisiin kumppaneihinsa, tässä tapauksessa erityisesti HUS:n laboratoriopalveluihin. Pidämme Miehikkälän terveysaseman laboratoriopäivien (2 päivää/viikko) siirtämistä Virojoen terveysasemalle järkevämpänä kuin siirtämistä Haminan terveysasemalle, mikäli Miehikkälän terveysasema lakkautetaan. Virojoella on ollut 3 laboratoriopäivää viikossa ja jono palveluun pääsemiseksi on ollut krooninen. Muutos lyhentäisi jonoja ja parantaisi palvelun alueellista saavutettavuutta.

- **Miten edustamanne taho voisi osaltanne tukea palvelurakenteen ja palvelunverkon muutosta?**

Virolahti on suhtautunut ja tulee jatkossakin suhtautumaan joustavasti yhteistyöhön Kymenlaakson hyvinvointialueen kanssa.

Konkreettisena esimerkkinä on elokuussa 2022 valmistunut terveysaseman perusparannus. Perusparannus tehtiin yhteistyössä Kymsote Kiinteistöjen kanssa ja heidän toiveidensa mukaisesti. Terveysasemalla teetätettiin myös loppuvuodesta 2021 kuntotarkastus, jossa todettiin tilojen olevan terveet ja hyvässä kunnossa. Lisäksi kunta on toteuttanut ja toteuttaa parhaillaan muutostöitä Virojoen paloasemalla mahdollistaakseen hyvinvointialueen monitoimiyksikön toiminnan.

Fyysisten tilojen lisäksi kunta tukee hyvinvointialuetta mielellään esim. viestinnässä, alueellisen informaation keräämisessä sekä muilla tarpeelliseksi katsotuilla ja käytettävissä olevilla keinoilla.

- **Mihin käytännön asioihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota palveluverkkosuunnitelman toimeenpanossa?**

Palveluverkkoesityksen valmistelussa on huomioitu:

- Kiinteistöjen kunto ja neliöt
- Kuntalaisten liikkuminen ja siihen käytettävä aika
- Palvelujen käytön määrä toimipisteittäin (v. 2021-2023)
- Henkilöstömäärä ja vuokratyövoiman osuus toimipisteittäin
- Toiminnan kehittämisen ja yhteistyön mahdollisuudet (digipalvelut, moniammatillisuus, uudet toimintamallit jne.)
- Kustannussäästöpotentiaali

Kaikki yllä mainitut kriteerit ovat relevantteja. Toivoisimme, että palveluverkon jatkosuunnittelussa ja sen toimeenpanossa huomioitaisiin edellä mainittujen teemojen lisäksi myös:

- Turvallisuus:
 - Tässä yhteydessä Virojoen keskustaajaman logistinen sijainti alueen kaakkoisosassa E18-moottoritien välittömässä läheisyydessä ja alle 10 kilometriä Vaalimaan rajanylityspaikasta sekä läheisyys myös merirajan kanssa ovat tärkeitä teemoja tarkasteltaessa palveluverkkoa. Mikäli päätös tehdään palvelulautakunnan esityksen mukaisesti, on seuraavaksi itäisin terveysasema Haminassa yli 40 kilometrin päässä Vaalimaan rajanylityspaikasta.
 - Virojoen fyysinen terveysasema palvelee alueen viranomaistoimintaa normaalioloissa, mutta sen merkitys korostuu erilaisissa poikkeus- ja häiriötilanteissa. On myös huomioitava, että pidemmällä aikavälillä idän liikenne (matkustajat ja/tai raskas liikenne) mahdollisesti jälleen avautuu ja vilkastuu, mikä vaikuttaa olennaisesti myös kaakon alueen riskiarvioon. Vielä 10 vuotta sitten Vaalimaalta rajan ylitti vuodessa yli kolme (3) miljoonaa ihmistä.
 - Vaikka asia on Kymenlaakson hyvinvointialueen näkökulmasta välillinen, on hyvä todeta fyysisen terveysaseman olevan kaakossa myös aivan keskeinen elinvoimakysymys, mikä tukee rajaseudun pitämistä asuttuna.

- Alueiden erilainen profiili:
 - Hyvinvointialueen eri osissa demografiset tekijät voivat olennaisestikin poiketa toisistaan. Esim. kaakon alueella on suhteellisesti paljon vanhusväestöä ja näkemyksemme mukaan fyysisen palvelun tarve on korostunut. Samanaikaisesti julkisliikenne alueella on vähäistä.
 - Substituuttipalveluiden tarjoaminen toisille väestöryhmille lienee haastavampaa kuin toisille. Lausuntoaineistossa on erityisesti nuoret huomioitu hyvin (nuorten peli). Vastaavasti muut väestöryhmät, ja mahdolliset alueelliset erot, olisi hyvä huomioida jatkovalmistelussa.
 - Lausuntomateriaalin mukaan (s. 26) jatkovalmistelussa huomioidaan konkreettinen yhteistyö yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa. Hyvinvointialueen sisällä osa väestöstä käyttää, tai heidän on mahdollista käyttää, esim. työterveyshuollon palveluita, mukaan lukien fyysisiä palveluita. Synergiahyötyjä kannattaa ehdottomasti etsiä ja palveluverkon jatkovalmistelussa tunnistaa myös ne alueet, joissa synergiahyötyjä ei ole yhtä lailla saavutettavissa.